

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
Хмельницького національного університету

Віктор ЛОПАТОВСЬКИЙ
2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

діагностика і моніторинг стану здоров'я

Призначення Робочої програми
Рівень вищої освіти
Мова навчання
Обсяг дисципліни, кредитів ЄКТС
Статус дисципліни
Факультет
Кафедра

Для освітніх програм різних спеціальностей
Перший бакалаврський
Українська
4
Вибіркова загальної підготовки
Здоров'я, психології, фізичної культури та спорту
Теорії і методики фізичного виховання і спорту

Форма навчання	Обсяг дисципліни		Кількість годин					Форма семестрового контролю		
	Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття					Самостійна робота, у т.ч. ІРС	Залік	Іспит
			Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття			
Д	4	120	54	36		18		66	+	

Робоча програма складена на основі освітніх програм підготовки бакалаврів та стандартів вищої освіти

Робоча програма складена: д.п.н., професор Олександр СОЛТИК

Схвалена на засіданні кафедри: Теорії і методики фізичного виховання і спорту

Протокол від 29 серпня 2024 № 1.

Зав. кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту

Олександр СОЛТИК

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма навчальної дисципліни «Діагностика і моніторинг стану здоров'я» містить теоретичні розділи і практичні завдання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Діагностика і моніторинг стану здоров'я», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів. Вивчення дисципліни «Діагностика і моніторинг стану здоров'я» у процесі професійної підготовки фахівців має як суто медичне, так і важливе фізичне, соціальне, педагогічне значення. В навчальній дисципліні розміщені матеріали, які мають корисну інформацію для будь-якої людини, та допомагають здійснювати самоконтроль за станом здоров'я.

Мета навчальної дисципліни – формування професійних знань, вмінь та навичок діагностики і моніторингу стану здоров'я, що мають забезпечити теоретичну та практичну підготовку фахівців, сфера майбутньої діяльності яких тісно пов'язана із життям та здоров'язбереженням людини.

Предмет дисципліни. Залучення до системи знань, та формування практичних умінь діагностики і визначення основних показників, що характеризують стан здоров'я людини.

Завдання:

1. Сформувати цілісне уявлення про феномен здоров'я.
2. Ознайомити з моделями діагностики фізичного здоров'я.
3. Надати знання про методи і засоби діагностики здоров'я.
4. Навчити користуватися основними методиками діагностики стану окремих складових здоров'я та інтегральної оцінки здоров'я.
5. Надати відомості про моніторинг стану здоров'я.

Студент, вивчаючи дисципліну отримує повну інформацію про здоров'я людини, моделі і програми діагностики і моніторингу стану фізичного здоров'я, методами і засобами користування ними.

Результатом успішного вивчення дисципліни мають бути сформовані компетентності:

- Здатність здійснювати прогнозування стану індивідуального та громадського здоров'я, аналізувати здоров'я як системну категорію, визначати перспективні шляхи управління здоров'ям, володіти інформацією про інноваційні підходи до підвищення резервних можливостей організму людини.

- Здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань базові знання про будову та функції організму людини в цілому та його окремих органів й систем органів.

- Здатність здійснювати наукові дослідження з проблематики професійного спрямування, здійснювати підготовчу роботу з проведення наукових досліджень, використовувати ефективні методи дослідження у фізичній реабілітації.

- Здатність використовувати новітні сучасні діагностичні системи у професійній діяльності.

- Здатність до організаційної роботи зі створення та забезпечення функціонування організацій з фізичної реабілітації, організувати служби здорового способу життя, центри фізичної реабілітації за місцем проживання, відпочинку та роботи громадян

Навчальна робота проводиться у формі лекцій, практичних занять та самостійної роботи. На лекціях подається основний програмний матеріал, який становить основу підготовки майбутнього спеціаліста. Даються головні відомості та рекомендації щодо виконання практичних завдань.

На практичних заняттях поглиблюються знання з основних питань, висвітлених на лекціях, і перевіряються знання студентів, отриманих на лекціях та в процесі самостійної роботи студента.

Самостійна робота студентів складається: закріплення пройденого матеріалу, з опрацювання рекомендованої літератури, виконання додаткових творчих завдань.

Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	лекції	практичні заняття	самостійну роботу
Тема 1. Визначення здоров'я, рухова активність	2	2	2
Тема 2. Інтегральна оцінка та компоненти здоров'я	2	2	2
Тема 3. Морфологічна будова організму в системі визначення здоров'я	2	2	6
Тема 4. Функціональні проби в діагностиці стану здоров'я	2	2	6
Тема 5. Види і способи діагностики стану здоров'я	4		12
Тема 6. Склад тіла, Жировий компонент	2	2	2
Тема 7. Моніторинг стану здоров'я	2	-	2
Тема 8. М'язовий компонент	2	2	2
Тема 9. Оцінка фізичного розвитку	4	2	10
Тема 10. Визначення склепіння стопи	2	2	2
Тема 11. Постава	4	2	6
Тема 12. Діагностика здоров'я при фізичних навантаженнях	2	-	8
Тема 13. Психічні стани	6	-	6
Разом за семестр:	36	18	66

Зміст лекційного курсу

7 семестр 4 курсу

№	Перелік тем лекцій, їх анотацій	Кількість годин
1	Тема 1 – Визначення здоров'я 1. Вступ до дисципліни «Діагностика і моніторинг стану здоров'я» 2. Феномен здоров'я, його компоненти і величина. Література: [1-9]	2
2	Тема 2 – Інтегральна оцінка та компоненти здоров'я 1. Індивідуальне здоров'я (за Апанасенко). 2. Стани здоров'я 3. Експрес оцінка стану здоров'я Література: [1-9]	2
3	Тема 3 – Морфологічна будова організму в системі визначення здоров'я 1. Особливості морфологічної будови організму 2. Антропометричні вимірювання 3. Склад тіла. Визначення жирової, кісткової, м'язової тканин. 4. Склад хребта. Значення та характеристика вигинів хребта. Література: [1-9]	2
4	Тема 4 – Функціональні проби в діагностиці стану здоров'я 1. Вимоги до функціональних проб. 2. Покази і проти покази до застосування функціональних проб.	2

	3. Класифікація функціональних проб Література: [1-9]	
5	Тема 5 – Види і способи діагностики стану здоров'я 1. МРТ 2. Комп'ютерна томографія 3. Рентген 4. Ультразвукова діагностика 5. Маммографія 6. Функціональна діагностика здоров'я 7. КГТ, Біопсія, ЄЄГ тощо Література: [1-9]	4
6	Тема 6. Склад тіла, Жировий компонент 1. Характеристика компонентів тіла. 2. Жирова маса. 3. Антропометричний метод визначення малоактивної частини тіла. 4. Вимірювання шкірно-жирових складок. Література: [1-9]	2
7	Тема 7. Моніторинг стану здоров'я 1. Основні принципи моніторингу стану здоров'я 2. Рівні моніторингу 3. Методи здійснення моніторингу Література: [1-9]	2
8	Тема 8. М'язовий компонент 1. Характеристика м'язового компоненту. 2. Зміни, які відбуваються в м'язовій системі під час занять фізичним вихованням. 3. Визначення м'язового компоненту. Література: [1-9]	4
9	Тема 9. Оцінка фізичного розвитку 1. Оцінка фізичного розвитку методами індексів. 2. Визначення пропорцій тіла. Література: [1-9]	2
10	Тема 10. Визначення склепіння стопи 1. Загальна інформація про стопи. 2. Методи визначення плоскостопості. 3. Подометричний метод. 4. Плантографічний метод. 5. Рентгенографічний і оптичний методи. Література: [1-9]	2
11	Тема 11. Постава 1. Загальні дані про поставу. 2. Формування хребетного стовпа і вертикальної пози тіла людини в онтогенезі. 3. Склад хребетного стовпа людини. 4. Особливості вивчення і оцінки постави людини. 5. Види порушень хребетного стовпа. 6. Вимірювання постави. 7. Тести для визначення постави. 8. Вправи для корегування постави. Література: [1-9]	4
12	Тема 12. Діагностика здоров'я при фізичних навантаженнях 1. Динамічне спостереження за станом здоров'я при фізичних	2

	навантаженнях 2. Вплив занять спортом на здоров'я спортсмена Література: [1-9]	
13	Тема 13. Психічні стани 1. Поняття психічних станів. 2. Позитивні і негативні психічні стани 3. Визначення психічних станів Література: [1-9]	6
Разом за семестр		36

Перелік практичних занять

№	Теми лабораторних занять	Кількість годин
1	Тема 1 - Визначення здоров'я, рухова активність 1. Визначення кількості рухової активності методом анкетування Література: [1-9]	2
1	Тема 2 – Інтегральна оцінка та компоненти здоров'я 1. Експрес оцінка стану здоров'я (за методикою Апанасенко) Література: [1-9]	2
2	Тема 3 – Морфологічна будова організму в системі визначення здоров'я 1. Визначення повздовжніх, поперечних і ободових розмірів. 2. Захист практичних робіт Література: [1-9]	2
3	Тема 4 – Функціональні проби в діагностиці стану здоров'я 1. Оцінка стану роботи серцево-судинної та дихальної систем за допомогою функціональних проб. Література: [1-9]	2
5	Тема 6 – Склад тіла, Жировий компонент 1. Визначення жирового компоненту антропометричним методом 2. Визначення жирового компоненту на основі вимірювання шкірно-жирових складок Література: [1-9]	4
6	Тема 8 - М'язовий компонент 1. Визначення м'язового компоненту. Література: [1-9]	2
7	Тема 9 – Оцінка фізичного розвитку 1. Визначення індексів фізичного розвитку Література: [1-9]	2
8	Тема 10 – Визначення склепіння стопи 1. Визначення склепіння стопи за допомогою відбитків стопи Література: [1-9]	2
9	Тема 11. Постава 1. Вимірювання постави за допомогою штангель-циркуля гоніометричного типу, за допомогою курвіметра. 2. Вимірювання показників постави на основі візуальної оцінки (соматоскопія) Література: [1-9]	2
Разом за семестр		18

Зміст самостійної роботи

Номер теми	Зміст самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1	Визначення здоров'я, рухова активність Опрацювання лекційного матеріалу теми 1, Підготовка до виконання практичної роботи.	2
Тема 2	Інтегральна оцінка та компоненти здоров'я Опрацювання лекційного матеріалу теми 2, Підготовка до виконання практичної роботи.	2
Тема 3	Морфологічна будова організму в системі визначення здоров'я Опрацювання лекційного матеріалу теми 3, Підготовка до виконання практичної роботи.. Захист практичних робіт Вивчення нового матеріалу: «Особливості різного типу тіло будови, соматотипи, конституційні типи»	2 4
Тема 4	Функціональні проби в діагностиці стану здоров'я Опрацювання лекційного матеріалу теми 4, Вивчення нового матеріалу: «Функціональні проби для визначення стану серцево-судинної системи, дихальної системи, нервової системи, стану зв'язково-суглобового апарату»	2 4
Тема 5	Види і способи діагностики стану здоров'я Опрацювання лекційного матеріалу теми 5, Підготовка до виконання тестового контролю Розробка презентації (проекту) № 5: «характеристика окремих видів діагностики стану здоров'я»	2 4 6
Тема 6	Склад тіла, Жировий компонент Опрацювання лекційного матеріалу теми 6, Підготовка до виконання практичної роботи.	2
Тема 7.	Моніторинг стану здоров'я Опрацювання лекційного матеріалу теми 7,	2
Тема 8.	М'язовий компонент Опрацювання лекційного матеріалу теми 8, Підготовка до виконання практичної роботи.	2
Тема 9.	Оцінка фізичного розвитку Опрацювання лекційного матеріалу теми 9, Підготовка до виконання практичної роботи. Захист практичних робіт Підготовка до тестового контролю Вивчення нового матеріалу: «Оцінка фізичного розвитку методом стандартів»	2 4 4
Тема 10.	Визначення склепіння стопи Опрацювання лекційного матеріалу теми 10, Підготовка до виконання практичної роботи.	2

Тема 11.	Постава Опрацювання лекційного матеріалу теми 11, Підготовка до виконання практичної роботи. Вивчення нового матеріалу: «Вплив асиметричних видів спорту на поставу спортсмена»	2 4
Тема 12.	Діагностика здоров'я при фізичних навантаженнях Опрацювання лекційного матеріалу теми 12, Розробка презентації (проекту) № 12: «вплив фізичних навантажень на стан здоров'я»	2 6
Тема 13.	Психічні стани Опрацювання лекційного матеріалу теми 13. Захист практичних робіт Підготовка до тестового контролю ТК2	2 4
Разом за семестр:		66

Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема: технологія проблемного навчання, технологія індивідуалізації навчання, презентації, технології дистанційного навчання.

У процесі викладання дисципліни активно використовуються методи навчання: лекції (усні, словесні та наочні з використанням методів візуалізації); виконання практичної роботи; рішення задач; самостійна робота (вивчення нового матеріалу).

Необхідні інструменти, обладнання, програмне забезпечення: мультимедійний проектор, комп'ютерна техніка, пакети прикладних програм (платформа ZOOM).

Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- тестовий контроль теоретичного матеріалу з тем;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу з тем, винесених на самостійне опрацювання;
- задача практичних робіт
- захист творчих робіт (презентацій)

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати поточного контролю/

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості.

Поточний контроль здійснюється під час проведення аудиторних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форми проведення поточного контролю під час навчальних занять проходять у вигляді тестового; захисту практичних робіт, оцінювання проектів. Під час контролю визначається рівень

засвоєння теоретичного матеріалу дисципліни. Тестовий контроль проводиться на 6, 12 і 17 тижнях і має на меті перевірку знань за відповідними темами.

Протягом семестру проводиться перевірка і захист практичних робіт. Студенти повинні виконати низку практичних робіт, поділених на три блоки за темами. За підсумками захисту по кожному із блоків студенти отримують оцінку

Також передбачено підготовка студентами презентацій (проектів) за обраними темами у кількості 2 (ТР – творчі роботи).

Підсумковий контроль проводиться у вигляді заліку та виставляється за поточними оцінками, отриманими упродовж семестру. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів робіт згідно із структурою залікових кредитів.

Оцінювання навчальних досягнень студента за ваговими коефіцієнтами

Весняний семестр								
Захист практичних робіт (ЗПР)			Тестовий контроль			Захист проектів		Семестр. контроль
ЗПР1	ЗПР2	ЗПР3	ТК1	ТК2	ТК3	ТР1	ТР2	Залік
0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	

Оцінювання тестових завдань

Для перевірки теоретичних теоретичного матеріалу упродовж семестру здобувачі вищої освіти проходять два тестових контролю ТК1, ТК2. Для перевірки рівня засвоєння знань, винесених на самостійне опрацювання, передбачено тестовий контроль ТК3.

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти питань. Оцінювання здійснюється за **чотирибальною** шкалою. На тестування відводиться 40 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю. Оцінювання тестів здійснюється в залежності від кількості вірно розв'язаних завдань. Так, від 95 % до 100 % - відповідає оцінці відмінно «5»; від 75 % до 95 % виставляємо оцінку добре «4»; від 60 % до 75 % відповідає оцінці задовільно «3». Менше за 60 % відповідає рівню незадовільно і потребує перездачі.

Оцінювання практичних завдань

Упродовж семестру за дисципліною передбачено виконання шести практичних робіт. Кожна робота оцінюється окремо за чотирьох бальною шкалою.

«Відмінно» - студент отримує за вірно виконану роботу, без помилок. Усі завдання розв'язані у повному обсязі. Роботу оформлено належним чином. Зміст виконаних завдань повністю відповідає тематиці практичної роботи та обраному варіанту завдання. Окрім того студент повністю розуміє мету і хід праведної роботи, може пояснити, яким чином виконувалося завдання та розрити практичне використання отриманих результатів.

«Добре» - студент отримує при незначних, несуттєвих помилках. Присутні окремі огріхи у розрахунках, проте вони суттєво не вплинули на підсумковий результат. Водночас здобувач вищої освіти у достатній мірі орієнтується із змістом і значенням практичної роботи.

«Задовільно» - студент отримує при повністю виконаному практичному завданні, проте у роботі наявні суттєві помилки, відхилення від поставлених завдань. Робота оформлена із чисельними огріхами, здобувач погано орієнтується із ходом і змістом виконаної роботи.

Студенти заочної форми навчання також виконують вказані вище практичні роботи, проте замість оцінок за підсумком виконаних робіт студенти отримують статус

«зараховано» та у подальшому можуть бути допущені до здачі тестових контролів і проходження іспиту.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Питання винесені для перевірки теоретичних знань під час тестових контролів.

1. Як Ви розумієте поняття «Здоров'я»
2. Охарактеризуйте метод діагностики «МРТ»
3. Охарактеризуйте метод діагностики «КТ»
4. Охарактеризуйте метод діагностики «УЗД»
5. Які Ви знаєте аналізи крові.
6. Охарактеризуйте види рухової активності людини в залежності від ступеня впливу на організм.
7. Значення комплексного лікарського обстеження під час занять різними видами фізичних вправ
8. Які основні розділи визначаються при комплексному лікарському обстеженні?
9. Охарактеризуйте негативний вплив занять спортом на організм людини?
10. Які методи діагностики використовують для визначення стану дихальної системи?
11. Які методи діагностики використовують для визначення стану серцево-судинної системи?
12. Назвіть відомі Вам показники дихальної системи.
13. Назвіть відомі Вам показники серцево-судинної системи.
14. Охарактеризуйте поняття моніторингу здоров'я.

15. Характеристика нервових процесів, визначення темпераменту людини.
16. Класифікація психічних станів.
17. Функціональні проби та їх класифікація.
18. Охарактеризуйте вимоги та проти покази до використання функціональних проб.
19. Охарактеризуйте функціональні проби, які використовують для визначення стану серцево-судинної системи.
20. Охарактеризуйте функціональні проби, які використовують для визначення стану дихальної системи.
21. Охарактеризуйте функціональні проби, які використовують для визначення стану нервово-м'язового апарату.
22. Охарактеризуйте методику визначення стану здоров'я за Апанасенко.
23. Які параметри оцінюють при визначенні стану постави.
24. Охарактеризуйте основні захворювання пов'язані із відхиленнями у поставі.
25. Дослідження склепіння стопи. Методи визначення плоскостопості.
26. Розкрийте оцінку фізичного розвитку методами індексів і стандартів.
27. Значення жирового компонента в складі тіла людини.
28. Методи визначення жирового компонента.
29. Значення м'язового компонента в складі тіла людини.
30. Методи визначення м'язового компонента.

Рекомендована література

Основна:

1. Кашуба В.А. Біомеханіка постави. Монографія. – Київ: «Олімпійська література», 2003. – 280 с.
2. Богдановська Н. В. Діагностика і моніторинг стану здоров'я: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Н.В. Богдановська, М.В. Маліков, І.В. Кальонова. – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. – 264 с
3. Булич Е. Г., Мурахов І. В. Здоров'є людини. – Олімпійська література, 2003. – 424 с.
4. Гвозд'ї С. П., Поліщук Л. М. Профілактика захворювань, що набули соціального значення, у закладах освіти: методичні рекомендації до практичних занять із дисциплін «Інноваційні технології навчання біології, основ здоров'я та природознавства», «Культура здоров'я та безпеки», самостійної та позааудиторної роботи студентів педагогічних спеціальностей денної та заочної форм навчання. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 54 с
5. Грибан В. Г. Валеологія: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 256 с.
6. Гончаренко М. С. Методичні рекомендації по валеологічним аспектам діагностики здоров'я // М. С. Гончаренко, Н. В. Самойлова. – Харків, 2003. – 156 с.
7. Козій Т.П. Діагностика і моніторинг стану здоров'я (робочий зошит для практичних занять) : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (у двох частинах). – Ч.2. – Херсон : Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2020. – 128 с.

8. Модульне середовище для навчання MOODLE. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.

9. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: <http://library.khnu.km.ua>

Допоміжна:

1. Спортивна морфологія : методичні вказівки до лабораторних робіт для студентів напряму підготовки «Здоров'я людини» / О. О. Солтик. – Хмельницький : ХНУ, 2010. – 28 с.

2. Використання скринінг-тестів при масових медичних тестах школярів. – Харків, 1982. – 19 с.

3. Скринінг-тестування здоров'я дітей шкільного віку та підлітків: Метод. рекомендації / Даниленко Г. М., Бонлат Л. Ф. – Харків, 1996. – 24 с.